

The Project Gutenberg eBook of Kynnyksellä: Runoja, by Kössi Kaatra

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kynnyksellä: Runoja

Author: Kössi Kaatra

Release date: April 18, 2015 [EBook #48739]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KYNNYKSELLÄ: RUNOJA ***

E-text prepared by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

KYNNYKSELLÄ

Runoja

Kirj.

KÖSSI LINDSTRÖM [KAATRA]

Hämeenlinnassa 1903,
Boman & Karlsson'in kustannuksella.

SISÄLTÖ:

I.

Meri ja luoto.
Getsemanessa.
Pihlajalle.
Lentäkää.
Harhateilläkö?
Sydän-puhtaus matkan määrä.
Maailman hallaa.
Kahdenlaista.
Niin, ellei —.
Yön orja.
Junan lähtiessä.
Ylöspäin.

Yhtä ja toista.
Oikea tie.
Sameriasta.
Matkalla.
Lasten suku.
Lemmon markkinat.
Kalmistossa.
Elonhuolet.
Työmiehen kesähuokaus.
Mitä sä teet.
Kuoleman linnut.
Korppi-valtakunnasta.

II.

Sinä ja minä.
Valkea lilja.
Pieni tarina.
Laulu naurusuista.
Vain sulle.
Mökinpojan hyräily.
Älä kulje sä kuutamolla.
Mun eloni — —.
Laulellaanpas —.
Puuttuvaista.
Peipponen.
Nuorelle parille.
Eräälle.
Tokkohan.
Olet mulle —.
"Suru".
Tuvan tyttö.
Orjan laulu.
Kangaspuilla.
Iltalaulu.
Talvea ja kesää.
Viha ja lempi.
Pakkasessa.
Unten airut.
Siskolle.
Pystyyn noussut.
En tiedä —.
Orvokki.
Vois luulla —.
Tähdelle.
Sanomalehtipoika.
Haudoilla.
Vaiheita.
Kultaa — Katinkultaa.
Tunnelma.

Poikanen pyrkii kynnykselle ja siitäkin vielä yli: Toisella puolla on maailma ja toisella äidin syli.

I.

MERI JA LUOTO

Salamat särkevät taivahan rataa, ukkonen ulvoo ja tähtiä sataa, yötä on yllä ja pilveä päällä
myrskyjen säällä.

Keskellä merta ja myrskyjen pauhun,
keskellä kuohun ja kuolemankauhun
luoto on jyrkkä ja kallioranta,
valkeasanta.

Pursia paljon sen ympäri soutaa.
Mainetta, kultaa ja muuta ne noutaa.
Luotohon joku myös pyrkiä koittaa.
Meri sen voittaa.

Meri sen kätkee, kalat sitä syövät
taikka sen pyörtehet paasihin lyövät.
Uhmaten pauhaa pilvien palkeet,
vyörtehet valkeet.

Puhe käy, luodolla että on kultaa,
minkä on rinnalla muu kultaa multa.
Joka sitä uskoo, sinne se soutaa,
kuolohon joutaa.

Toden on luoto. Meri elonmerta.
Kummatki paljon vaativat verta:
Kovin on kallista kaikkikin kultaa,
kultaa ja — multa.

Näin minä mietin ja aattelen silloin,
kuoleman kun nään uhrin mä milloin:
Miks niin ankara ajan on myrsky,
julma sen hyrsky?

GETSEMANESSA

Puhukaa oi kivet ja haljetkaa
jo kalliot kappaleiksi.
Oi, syöksyös tulta taivas. Maa
nyt kertyös kyyneliksi.

Mitä, Herrako meidän polvistuu?
Oi taivas, kuinka sa sallit?
Hän, Kuningas paatehen kallistuu.
Vaviskaa oi muurit, vallit.

Ei aukea taivas, vapise maa;
yö pimeään peiton kutoo.
Yön helmassa ystävät uinahtaa,
kun kyynel Puhtahan putoo.

PIHLAJALLE

Oi, soittaos mulle sä soitintas, oi, laulaos laulu hellä, pyhän että mä saisin tunnelmas ja

tuoksuas keväimellä.

Näät, multa on uupunut uskallus,
on sieluni synnin syömä
ja henkeni hillitön kaipaus
on vihan ja vilpin lyömä.

Mun kaihoni kaunihit kukkaiset
jo korsina kellastuivat
ja onneni aavehet armaiset
nyt kyynelvirtoja uivat.

Ja laulua lohdun kuule ma en,
pois multa on hellät hoivat.
Minä korpea kuljen kuunnellen
kuin vihan vain virret soivat.

Oi, soittoaos mulle sä soitintas, oi, laulaos laulu hellä, pyhän että mä saisin tunnelmas ja
tuoksuas keväimellä.

LENTÄKÄÄ

Lentäkää, oi lentäkäätte valon valkosiivet sinne, missä yötä näätte, sinne lentäkäätte.

Valaiseos valheöissä
pyhän suuri soihtu,
paistaos sä pimeiköissä,
paista yön sä loihtu.

Singahuta säkeniä,
tuiskase sä tulta,
lohdutellos itkeviä
valon etsijä.

Lentäkää, oi lentäkäätte valon valkosiivet sinne, niissä yötä näätte, sinne lentäkäätte!

HARHATEILLÄKÖ?

Ma sieluni kuisketta kuuntelen
ja kyselen: minne, kunne?
Mitä voin minä poikanen poloinen,
kun tietä en tiedä, en tunne?

Ja synkkänä yö on ylläni mun,
käy kulkuni harhasta harhaan.
Tää oiskohan kulkua kadotetun?
— Epätoivo vie voiman parhaan.

Mut olkoon, olkohon, vaikkapa vaan
tie veisikin Tuonelan taloon,
moni ennen jo eksyi matkallaan
ennenkuin hän ennätti valoon.

Ja jos mun palkkani pettymys ois
ja sortumus suuri ja syvä,
niin siitäkin onnelan peltoon vois
taas poimia pienen jyvän.

Mun pyrkimys näin jos murtuisikin,
esimerkiks' olla se voisi,
ja toiveeni näin jos turtuisikin,
se uusia uria loisi.

Ja siksipä viisainta lieneekin
näin tuiketta etsiä yöstä.
Saan kait minä joskus levätäkin
epätoivon turhasta työstä?

SYDÄN-PUHTAUS MATKAN MÄÄRÄ

Nyt joukkohon saakohon joka mies, jota mainen painaa murehen ies, joka omi kyltynyt suruun. Ja yhteen tulkohon tyttäret maan, jotk' ikänsä itkua saivat vaan, jotka ei voi tyytyä muruun.

Ja luokamme puhtausalttari uus, min hehkuhun hukkuvi saastaisuus sekä synnin okahan juuret, ja katsehet nouskoon korkeuteen ylös tähtitanhuin kirkkauteen, näin luokamme aattehet suuret.

Kuin Israeliitat me nousemme
ja nostamme nuorine voimimme
Hyvän-temppelin suojusmuurta.
Me nostamme lippumme liehumaan
ja kantelot saamme me kaikumaan
pyhän voiton laulua suurta.

Kun nuorien rinnat nousevat vaan näin suurta ja kaunista kaipaamaan, kevät-kukka kun luopi terää, niin taivahan henget apua suo ja vahvoiksi heikot voimamme luo ja voittohon antavat erää.

Loan, synnin kahlehet katkottais ja lohtua etsivät lohdun sais ja oikeeksi vaihtuisi väärä. Siks olkohon rientomme täyttymys sekä tunnuslauseemme: pyrkimys, sydän-puhtaus matkan määrä!

MAAILMAN HALLAA

Miksi me ihmiset toistamme väärin, väärin ymmärrämme niin ylenmäärin? Miksi me toistamme poljemme, lyömme, kosta hautoen uinuen yömmä? Miksikä rakkaus, lempeys kato? Miks' vihanlaiho vain he'elmiä sato?

Emmekö lempenä leimuten voita kirojen uhmaa ja murheita noita? Halla on hallaa! Kevätkin on unta, oraspellon päälle kun lentää lunta. Ihmiset itkevät päivillä, öillä, lohtua etsien vihan vain töillä. Kirous kasvaa ja kuolema uhkaa. Tuolla ja täällä on paljasta ruhkaa!

KAHDENLAISTA

On salossa Suomen nääntynyt jo nälkähän lasta monta ja puutteen kourissa itkenyt mont' äitiä onnetonta.

Siellä monta on silmää raukeaa
ja monta on murheen alla.

Myös monta on lasta, vanhempaa,
min koti on kankahalla.

On suojana siellä metsän puu
ja hoivana tuonen miesi,
yön mustan kylmä ja kirkas kuu
on kulkijan kurjan liesi.

On riemua juhlasalissa,
on väkettä kynttilöiden,
ne kilvan kiistävät loistossa
kera helmein, juhlavöiden.

Siellä herrat nyökkii neideilleen:
nyt saamme me huvitella.
On vastaus: hymyt suloineen
— Nyt tanssitaan "Tarantella".

Ja nuorten joukkio silkissä
jo tanssivi Tarantellaa.
Ja neitokset helkkyvät helmissä.
— Näin kelpavi iloitella.

Siellä herrain silmät liekehtii
ja neitojen posket palaa,
ja yöstä kun aamuun jouduttiin,
he saivat suukkoja salaa.

Näin siskot nälkähän nääntyvät,
kun kilvan tanssivat toiset,
ja veljet kun Tuoneen eksyvät,
voi riemuita inehmoiset.

Kun tietäis tanssivat keijut nää
sen nälkäisen joukon retket,
niin voiskohan silkit miellyttää
ja maistuisko tanssi-hetket?

NIIN, ELLEI —

Niin hyviä oomme me ihmiset — ellei me pahoja olla. Me samoja polkuja poljemme, jos kuljemme sovinnolla.

Niin paljon me toistamme lemmimme — ellemme vihata voine. Hyvä ei ole ykskään ihminen, vaan paremp' on toista toinen!

YÖN ORJA

Yö musta — ja varjoja liitelee mun sieluni silmäin eessä, kuvat oudot ja kummat rientelee mun syömmeni syvänteessä.

Minä katson ja katson, kauhistun: on rotko viertävä alla, min pohjassa kummat kuiskehet käy, yhä selvemmäksi ne ennättäy, ne huutavat pasuunalla:

"Oi, missä on uskosi voiman mies
ja missä on tahtosi jousi?
— Ken rotkojen rinteillä huhuilee,

se vuorien huipuille hymyilee,
se niille helpolla nousi.

Jos miehellä usko vahva on vaan, on voimakin rinnassansa, ja tahto jos sykkivi sielussaan,
niin tarmon se löytävi riemussaan, ne suuret on soinnultansa."

— Minust' on kuin aamu jo hämärtäis ja kahlehet yön nyt kirpois. Ja on kuin päivä mua
tervehtäis, ja aatos jo yöstä virkois.

JUNAN LÄHTIESSÄ

On hiljaisuus kuni hauta.
Ei parku, huuto nyt auta.
Niin paljon sanoja säästellään,
monen monta kyyneltä niellään.

Vain silmät puhuvat kieltä,
ne kaikk' ovat yhtä mieltä!
— Kello soi — ja ihmiset eroo —
elämä vaatii kuoleman veroo!

YLÖSPÄIN

Isä Ylhäinen,
suuri-voimainen,
sanat omaantuntoosi antoi,
surun maahan kun
hän määräsi sun,
Jumal-lahjat sieluusi kantoi.

Tulikirjaimin
ne piirrettihin
elon-tarkoitus ohjeeksi näin.
Niitä kuullos vain
ja täyttäös ain,
ne kuuluu: Yhäti ylöspäin!

Ilot, riemut ois,
pyhän rauhan tois
tää pyrkimys sieluhun sulle,
kun loasta maan
pois tahtonet vaan
ylös kohota korkealle.

YHTÄ JA TOISTA

Joka ihmisellä on rinnassaan pyhän-ääni, mi hälle puhuu, ja kaikilla, kaikilla sieluissaan on
sävel, mi heille huhuu:

Oi, elkätte korsista kiistelkö,
typötyhjästä, joutavasta,

ja elkätte elämää etsikö
utupilvestä haihtuvasta.

Kas, korret ne korsiksi jäävät vain
ja tyhjä on tuulten uksi.
Se siitä me palkaks saadahan ain,
mitä tullut on ansaituksi.

Ja miehiä varten on miekat vaan
ja naisia varten vartaat.
Käy suurta ja pyhää palvelemaan
vain valiot hengen-hartaat.

Ne, joilt'ei ainehen aatelmat
ole vienehet hengen tulta,
ja jotka tietävät, tuntevat,
millaista on oikea kulta.

Mutt heilläpä vast' on vaikea työ
ja kallion raskas taakka
ja heitä ne kääpiösielut lyö
ja elämä hautahan saakka.

Ja heitä on vastahan maailma,
sen tuulenpieksijä-suku;
ei heill' ole riemuja riemuita,
vaan tuhat on tuskain luku.

Ei tiedä he myös, mitä rakkaus on,
luo heidän ennä ei immet,
on heille kolkkoina korvet, on
suot surkeat, suuret rimmet.

Niin — jyrkkää, pystyä heillä on tie, jokapuolla on ansaraudat, mut eessä ne jumalten juhlat
lie ja sivulla — hiiden haudat.

OIKEA TIE

En tiedä, mikä on oikea tie
ja mikä tie lienee väärä.
Ilon, murheen tiehyet tunnen mie,
mut mikä lie niiden määrä?

Yks mullekin sentään varmaa lie:
Oma tie on osana kunkin!
Niin hyvin kun polkuas astut sie,
niin hyvä myös määrä on sunkin.

SAMERIAISTA

Nyt ihmiset katsovat kummissaan ja etsivät etsimistään. Epätiedoin käyvät he taivaitaan ja
eksyvät eksymistään.

Juur' kun sinä luulit ja uskoitkin:
kas tässä, tässä on hyvä!
niin silloinpa juuri sä kaaduitkin
ja lankeemus oli syvä.

Suon täällä jos sinä kaivoitkin
ja ojitit pyytein parhain,
niin miksikä, miksikä sittenkin
vei halla viljasi varhain?

Tuhat kertaa uskoit sä uudelleen
ja piirtelit pilvilinnan
ja yhtehen liittelit katkenneen
ja rauhotit riehut rinnan.

Sinä luotit Luojahan väkaiseen
ja katsoit taivahan tähtiin,
sinä illoin ja aamusin aikaiseen
päin paljahin, polvin nähtiin.

Sinä uskoit oikean voittohon,
ja toivoit taivahan tarhaan!
ja uhrasit uskosi taistohon
miehuutesi voiman parhaan.

Ja taas sinä lankesit, epäilit,
ja sorruit suurehen suohon
ja uskosi uljahan tuhlasit
epäuskon tuskaan tuohon.

Sinä kiroisit taivaan ja kiroisit maan,
sinä unelmat, uskot heitit,
ja kadotit kaihosi korkeimpaan
ja toivehet tuhkaan peitit.

Ei anna merkkejä taivas, maa.
Yö uhmaten kaiken kaartaa.
Ja uskon kukka jos kukoistaa,
epäusko jo senkin saartaa.

Niin paljon miksi on pilvistä,
sakeeta, sameriaista?
Miks kaikki on rikki? Ehyttä
nyt löydä ei minkäänlaista!

MATKALLA

Taas erhe, pettymys ja mielen muutos ja tyytyväisyyden ja pohjan puutos. Se, jota sielu sairastaa ja janoo ja kerjurina kulkein aina anoo, jot' ei se löydä: lepo, nytkin puuttuu ja epäilyksen suohon sielu juuttuu ja vajoaapi sekä vaikerrellen jo pohjaan painuu yhä uskotellen: — vaikk' on se pelkkä pettymysten haamu — ens' elon hetki huomen on ja aamu!

—

LASTEN SUKU

Moni täällä on valmis toimintaan, vaan harvat jaksavat seistä. Monet käyvät uhmaten uurtamaan, mut kuin moni kestää meistä. Me olemme sukua lapsosten ja polvea pelkuritten. Me soitamme kannelta kaihojen ja kieliä kyynelitten. Ja *usko*, se meille on unta vain, jos toiveita kuinkakin meill' ois ain.

Me soudamme merta myrskyävää ja painumme tuulen mukaan, ja ihmettelemme, mitä on tää, jota uskoa ei voisi kukaan: Me luulimme, tottahan tuuli vie myös sinne, minne on määrä;

on helppoa näin, ja lyhyt on tie! mut suunta olikin väärä. Ja keskellä kuohuja luotoon sai nyt haaksi jo hylyksi menen kai.

Me apua huudamme hulluina, ja pilveä luulemme maaksi. Niin viisasta ei ole ainutta, joka katsois, kuin on haaksi; sitä eiköhän korjaten kuntoon sais, jos oisikin siinä vuoto, ja ainakin kotihin kuljettais, kun karu ja kolkko on luoto. Mut parkuhun miettehet unhoittuu ja hädässä harkinta karkoittuu.

Me itkemme kyynelin katkerin ja torumme toisiamme, ja etsimme, ken olis syyllisin, mut itsemme puhdistamme. Joku luulee: "Vastaista vainen ois paras ollut purren mennä". Sekä toinen: "Ken sitä kestää vois!" Tosi neuvoa vaan ei ennä. Ja ystävät ystävän kimppuun käy. Yö ympäri mellakan ennättäy.

Ja joku jos niin ois yltiöpää ja sanoa rohkeaisi: "Seis miehet, täähän on keinoa tää!" Hän merehen viskattaisi. Näät, miehet kun uskoa uupuvat, puhe silloin heille on suotta. He riitelevät sekä nukkuvat ja nukkuvat monta vuotta, tai hukkuvat — riitojen riehuntaan. Niin, näin sitä miehissä taistellaan.

Ken tahansa myötäistä mennä voi, se kulku on mukavata. Ken määränsä vastaista kohden loi, on vaikea hällä rata. Mut hän, jos hukkuvi hyrskyhyn tai sortuvi salakariin, ei vaipune riitojen myrskyhyn, ei kuole hän kehojen pariin. Hän sortuvi niinkuin sankari vaan, hän kuuli ja palveli uskoaan!

LEMMON MARKKINAT

Oi, minne te ihmiset riennätte,
mikä teill' on hätänä, hullut?
Näin miksi te kiirehin kuljette?
— Vai oiskohan loppu jo tullut?

Ei! Vielähän meillä on taivas ja maa
ja vielä on päivää ja yötä.
Hiis' itsekö teillä nyt ratsastaa
sekä teettävi hornan työtä?

— Ei jouda he huutoja huomaamaan,
ei myöskään he vaaroja välttä.
Ken nousisi kulkua salpaamaan?
Ken estäisi tieltä he tältä?

KALMISTOSSA

Sanos haudankaivaja, miksikä niin hikihatussa kaivat maata? On loppunut ilta ja saapunut yö,
sä etkö jo herjetä saata?

— En lepohon jouda, kiirettä on, kun kuolema teettävi työtä. Nykyaikaan hautoja
tarvitahan, siks kaivan ma iltaa ja yötä!

ELONHUOLET

Niin suuria, hyviä ihmiset ois ja jaloja juurta jaksain, he mullasta maan ylös nousta vois ain
lemmellä lemmen maksain.

He voisivat lapsina leikitä
ja hymytä hellin mielin
ja tyytyen eränsä etsiä
ja laulella linnunkielin.

Oi, naistenemme silmät säihkyä vois
kuin puhtahin aamukaste,
myös vaimot sulona miestens' ois
ja äitinä kunnan lasten.

Jok' ainoa mies ois sankari maan,
niin uljas ja uskollinen,
ja horjua ei vois halvinkaan
maan raataja rauhallinen.

Kevätpellot kiirehin kynnettäis,
ylt'ympäri oja luotais,
maan mustahan multahan kylvettäis.
— Myös toiselle siunaus suotais.

Ja satoja suuria syksyt tois
ja aumat peltoja peittäis.
Kisalaulut, kantelot kauas sois,
syys-yöt kun huntua heittäis.

Niin — mikä sen kaunihin karkoittaa
ja uskon, toivehet torjuu?
Miks iloita ihmislaps' ei saa,
oi, miks pyhän-pylväs horjuu?

Elonhuolet henkeä herpaisee
ja kurjuus kuntoa myöpi,
sydäntunteita tuskat hallitsee
ja ne sieluhun salvat lyöpi.

Siks miehet miehuutta vailla nyt on
ja neiot neitouttansa,
tosi valhetta vastahan voimaton,
hyvä horjuu heikkouttansa.

Koin syömä ja synnin on onnenpuu ja surun on suuret summat. — Hyvä kerran kaikki kun
karkoittuu, jää jällelle kuoleman kummat.

TYÖMIEHEN KESÄHUOKAUS KAUPUNGISSA

Kuulkaapas te herrat ja ylhäiset, te, joilla on voima ja valta, työmiehen kun kuuluvi huokaus
työn raskahan, painavan alta:

Oi, ettekö meillekin tahtoisi
kesäkukkain tuoksua antaa,
sitä taakkaa ettekö huojentais,
jota meidän hartiat kantaa.

Niin murtavan raskasta meillä on työ
ja pitkät, pitkät on päivät.
Ei mieliin lepoa, lohtua luo
elonhuolien synkät häivät.

Laps' raukkojen kasvot on kalvenneet,
verirusut on kylmän syömät.
Nälän, tuskien alla he vaikertaa.
Isät, äidit on leinin lyömät.

Kotiseinät pienet ja ahtaat
surunsynkeän suojan tarjoo.
Katonräystähät, puistot kaupungin
niin hiukkasen helteeltä varjoo.

Pölypilvet kurkkuja kuivattaa,
tomu raskas rintoja raataa,
savu, saastat, vaivat ja vaikerrus
väkevämmänkin voimat kaataa.

Tää ilmakein ihmistä myrkyttää,
melu, mellakka korvat sulkee.
Lepohetket, illat ja aamutkin
niin kuoleman kiireellä kulkee.

Kesähetkisen siks kai suonette?
Elämää näin meille te luotte.
Ja miksette meillekin antaa vois,
mitä itsellenekin suotte?

MITÄ SÄ TEET?

Oi, kyllähän iskuja kestää voi, ne edestäpäin jos lyövät, mutt' mitä sä teet, kun käärmeet, —
kyyt, sua takaapäin vain syövät?

Juur kuin sinä honkana seisoisit
näin iskuja ottain, antain,
niin silioinpa, silloin ne hiipivät
sun luoksesi myrkkyä kantain.

Ne henkesi kytkevät kahleisiin,
ne vertasi myrkyttävät,
ja sitten ne kasteena katoovat,
ja kostosi eksyttävät.

Ja silloin sulle on saapunut yö, yö pitkän pitkä ja musta. — Joka iskuhan silloin maahan lyö,
kun uupuvi uskallusta.

KUOLEMAN LINNUT

Kuoleman linnut ilmoja kiittää,
Tuonelan tiirat lentää.
Tuonelan tumman mailta ne liittää.
Tännekö asti entää?

Missä ne linnut ilmasta eroo,
missä ne maahan vaipuu,
siellä ne kantaa kuoleman veroo,
siell' on suru ja kaipuu.

Siellä ne kätkee kantelon kielet,
soittajat sorjat säikkyy,
vanhana vaipuvat nuoret mielet,
Tuonelan laineet läikkyy.

Itkun ja vaivan vaikeat virret
yötä ja päivää soivat,

Tuonelan tuomet, hiisien hirret
antavat ainoot hoivat.

Tuonelan tiirat taivahan peittää,
missä ne milloin kulkee.
Keskehen kesää lunta ne heittää,
ihmiset yöhön sulkee.

KORPPI-VALTAKUNNASTA

Kerran kesä-iltasella vaari vanha haastaa: "Haaska ylen haisevainen löytynyt on maasta.

Senpä luokse lentäkäämme
viipymättä suotta.
Oiva löytö, sepä meille
onnenpäivät tuottaa".

Lennettihin haaskan luokse:
syötiin, juotiin, maattiin;
aamusilla aljettihin,
iltasilla laattiin.

Mutta jopa joukon nuorin
soimaamahan rupee:
"Heretkäämme haaskastamme
ennenkuin se hupee.

Kuulkaa kunnan Korppilaiset,
tää on velhon taikaa,
paremmankin etsintähän
ois jo ollut aikaa.

Taudit saamme, tuskat tulee,
kuolemakin kulkee.
Haaskat haisevaiset meiltä
onnenportit sulkee!"

Korppiperhe hämmästyypi,
musta muori pauhaa:
"Rivo kieles hillitsehän!
Miksi häirit rauhaa?"

Eipä huoli huimapäinen,
uhman tulla antaa,
joukost' eroo, sukulaisien
manat myötään kantaa.

— Haaskan luokse jäivät vielä
Korppilaiset sentään.
Kiroinensa heimon hylky
maailmata lentää. —

SINÄ JA MINÄ

Me astumme kaihojen kangasta ja kuljemme surusta suruun, me etsimme onnemme taivasta ja tyydymme pieneen muruun.

Nyt sulla on onnena uskosi,
ja sun untesi oraat itää,
ja sulla on korkea kaihosi.
Mutt' mulla ei ole mitään.

Tai — mullakin jossakin, sielussain
on tulenkipinä pieni,
niin pieni, mutta se hehkuu ain,
jos minne mun kulkee tieni.

Nyt tiedä mä tarkoitusta sen en.
Sen tiedän: aina se palaa.
On lohtu se tulisten tuskien,
se ilohon itkua valaa.

Oi äiti, pienet on tuskani mun,
mutt' sullahan oli ne suuret,
ja sentään kestit sä kamppailun
ja säilytit Jumal-juuret.

Oon minäkin särkenyt sydäntäs
ja polkenut pyhimpääsi,
mutt' katsohan, Luojaasi, ystäväs,
tai kohtalo kait sen sääsi.

Ja vaikka me ympäri harhaillaan
ja kuljemme eri teitä,
niin sentään me yhtäälle kuljetaan,
sama määrä on varten meitä.

Mutt' mikäpä sitten se määrä lie?
Sen saamme me nähdä kerta.
Vaan paljon voimia vie tämä tie
ja paljon vaatii se verta!

VALKEA LILJA

Kylmä on hallan kalsea kehto, kylmempi ihmisrintojen jää. Surun on surkea syksyn lehto,
surullisempi vihan on sää.

Lämmin on leuto lounasen tuuli,
lämpeempi käsi on ystävän.
Hyvä on äidin armahan huuli,
parahin oman on ystävän.

Valkea lilja kun kukkii salaa
roudassa hyitten ja hallojen,
onkos ihme, sen luokse jos halaa
poikanen keskeltä pakkasten.

Kukkios lilja, kasvaos kauan, kylmän keskehen lämpöä luo. Kukka, mi tuoksuu tunnetta
rauhan, itsellensäkin rauhan se tuo.

PIENI TARINA

Tytön-tyllerö veikeä virnakoi:
Sai mielehen leikin lasku.
Ennenkuin siitä hän viel' ilakoi,
olikin se jo lemmen kasku!

Ja se hongan-ylpeä nuorimies
vain kynti ja kylvi soita,
hän impyen leikeistä tuskin ties,
tai tajunnut ei hän noita.

— Mies korpea kulkee, kaskea käy
ja polttaa ja perkaa soita.
Mutt' neitosen nauruhun ennättäy
jo kyynelekarpaloita. —

LAULU NAURUSUISTA

Ruskovin huulin
ivaten, luulin,
kulki hän nauraen kiiruhtain,
siitäpä asti
vallattomasti
astelen nauraen taivaltain.

Voi sitä tyttöä,
niin sydämmikköä,
että hän munkin tenhota tais.
Nauraen juoneen
jos vaikka Tuoneen
murehen lapsen se johdattaisi

Naurelen sulle
kuin sinä mulle;
lemmetön leikki on rattoisaa?!
— Naurujen kaita
polku on saita.
Voi sitä sittekin taivaltaa!

VAIN SULLE

Vain sulle ma kaiutan kanneltain, vain sulle mun lauluni helkkää. Oi, kuuletko äänen, mi rinnassain, iki-iloa soi nyt pelkkää!

Sydän katkoo jäisiä kahleitaan,
se lempenä leimuten palaa.
Suvituulten tuoksuhun, tulvintaan,
mun henkeni hehkuen halaa.

Vain päivästä nyt minä laulaa voin,
vain kesästä kertoa tahdon.
Minä lahden laineen läikkynä soin
sekä virtenä virran vahdon.

Tule tyttö lainehen läikyntään,
tule virran vierivän veteen,
tule taivaan pilvien päilyntään,
tule Luojan kasvojen eteen!

Näät, kaikki ne soittavat sielussain, ne yhtehen riemuiten ryhtyy. — Siks sulle ma kaiutan
kanneltain, kun Luojakin lauluhun yhtyy!

MÖKINPOJAN HYRÄILY

Mua viihdytti hongat ja hongistot sekä perkuu korven soitten, Mun tyttöni kiehtovat kulkuset
ja mellakat markkinoitten.

Mun kultani kulkevi kaupungit,
hän korskan korjassa ajaa.
Ja sittenkään hänen sydämessään
lopu milloinkaan ei vajaa.

Ja kun hän on kyltynyt kulkusten
ja tiukujen toivotuksiin,
väkijoukkioihin ja joutavaan
ja houkkien hoilotuksiin.

Niin silloinpa, silloin hän kiiruhtaa
tien poikki tanhuan laitaan,
mökin pienen hän ääreen astahtaa,
mun luoksein tulla hän taitaa.

Ja siks minä rauhassa raadan vaan ja illat kuuntelen käkee: Pian kait tää poikakin
pirtissään jo armaan astuvan näkee.

ÄLÄ KULJE SÄ KUUTAMOLLA!

Jos aijot seisoa pystyssäpäin oma itsesi tahtoin olla, niin karta kuisketta kuutamoyön, älä
kulje sä kuutamolla!

Jos kuutamoiltoja kuljetkin,
niin tyttösen kanss' älä kulje,
ja välttä, ettet sä tyttöä vain
käsivarsien keskeen sulje.

— Mut onhan se kaikki niin kaunista
sekä suurta ja juhlallista.
Kuu kaunis ja kullankeltaset veet
ovat tunnetta rauhallista.

On, on, mutta sehän on hulluinta,
että aina et näe kuuta
ja eip' ole aina tyttöäkään,
joka sulle suikkisi suuta.

Kas, kuuhut kun kulkee pilvien taa
ja tyttö kun hyvästit heittää,
niin silloinpa yöhyt ja maailma taas
sun mustina murheina peittää.

Ja silloin oot sinä varjoa vaan, joka itseänsä on vailla, ja silloinpa harhaan vie sua ties, jota

astelet orjan lailla.

MUN ELONI — —

Mun eloni aavikolle yks palmu varjoa luo. — Miks mulle se vain ei olle, ei mulle suojoa suo?!

Kas sillä on siimeksessä
muu markkinamatkamies,
Siks kuljen ma heltehessä,
siks roihuvi rinnan lies.

Mutt joskus ma mietin tälleen, yö aavikolla kun on: Kuin kauvan se itkijälleen on vaiti ja varjoton?

LAULELLAANPAS —

Laulellaanpas heilini
hento
kymmenkunta vuotta.
En ole sulle ma vieras, en
vento,
vaikka sä luulet suotta.

Erokirjat, joita sä
kannat,
murheita mullen tuottaa.
Sanohan kultani, koska sä
annat
apajan lemmen nuottaan?

Siniset siimat ja suukkos-
suukin —
voikohan niihin luottaa?
Lemmenmarjoja onnen-
puukin
viikkojen vierren uottaa.

PUUTTUVAISTA

Sinä olet niin herkkä ja hertas, ja sulla on viisas pää. Olet julma ja kylmä. Sun vertas kait kattavi talven jää.

Ja muuta ei puutu sulta,
kuin sydän, niin, muuta ei.
— Sentähdenkö muilta ja multa
sydämme sinun silmäs vei?

Niin, niinhän se aina on täällä, paha kyllä, mut niinpä se on: Kuka koskaan maan tämän päällä ois ollunna puuttumaton?

PEIPPONEN

Lens', lauleli peipponen pikkuinen mun pirttini porraspuulla. Näin laulua leikkivän lintuisen sain illat ja aamut kuulla.

Se viserti virsiä vienoinsein,
mun peipponi pieni ja pirtee.
Ja uneni, yönikin unhottui
ja päiväni peipon virteen.

Oli silloin laulua aamun koi
ja iloa iltain rusko.
Mun rintani silloin riemuna soi,
sai sieluhun uusi usko.

Sai synkkänä syksy ja tuulispäät, mun peipponi poies läksi, siit' asti on syksy ja syksyinsäät
vain jäänehet ystäväksi.

NUORELLE PARILLE

Kun yksin asteli matkamies, sai murhe rintahan hälle: niin kaukana tuikkii tähdetkin, ne
ainoot ystävät tälle.

Tuhat kertaa mietti hän illoin näin:
miks eloni niin on nurjaa?
Miks yksin astujan taival lie
niin pitkää, pystyä, kurjaa?

Utukuvia syntyi sieluhun
tuvasta ja armahasta,
jok' istuu äärellä hiiloksen
ja polvella tuutii lasta.

Mut mistä se mailmanrannanmies
oman lieden lämpöä saisi
ja mistä hän mökin löytäisi,
josta oman kullan naisi?

Näin kulkee ja mieltii — kerran niin —
käy vastahan tyttölapsi,
jok' astuu kuin Sinipiikanen
ja tuulessa leikkii hapsi.

Ja poian rintaan — se ihmett' ei
sai lempi syttyneheksi,
oman kullanpa tunki tyttökin
nyt vastaan saapuneheksi.

Kuin taisi se poikanen vastustaa
sen tyttösen silmäin tulta,
ja mitäpä mahtoi tyttökään,
kun vastahan sattui kulta?

Ja on kuin lempeä Luojakin
niin hellän katsehen loisi
ja viestin nuorien rintoihin
Hän enkeli-siivin toisi:

Oi nuoret, toistanne lempikää,
mutt' lempenne olkoon pyhä,
se haudan partaalle kulkekoon

ja suurena nouskoon yhä.

Ja silloin lempi lempeä on, se silloin suurta on vasta, kun jälkeen jäänehen kyyneleet pois menneen kumpua kastaa.

ERÄÄLLE

Hyvä yllinkyllin sä olla voit ja pahakin — tarvittaissa, mut sitä, mitä osaksi orvon soit, ei mainita lemmen laissa.

TOKKOHAN?

Näin, näin sun päätäsi painavan päin polvea poian armaan, näin siinä sun lasna ma nukkuvan kuin päällä äityen parmaan.

Ja sä uinuit niinkuin uinuvi vaan
se, jolle on rauha luotu
ja jolle on outoja murheet maan
ja jolle on unta suotu.

Ja ma mietin: tokkohan talven säät kevätkukkanen kaunis kestää, ja tokkohan tuskien tuulispäät voi armahin hennolt' estää?

OLET MULLE —

Olet mulle sä niinkuin lähde on pojalle aavikon: ves'pisaran yhden tähden tän luokse matka sen on.

Ja vaikka et ole mulle
enempää kuin muillekaan,
toki sittekin minä sulle
näin ratkean laulamaan:

Oi, antaos armahainen, ma katson pintahas vain: Kuva siinä on kainonlainen kuin mullakin rinnassain.

"SURU"

Mulle heilani antoi rukkaset, siks mulla on mieli musta. Oi, mistähän saanevat aatokset sekä syömmeihin lohdutusta?

En eroa sure ma suurinkaan:
jo mulla on samanmoinen,
mut se minun mieltäni karvastaa:
on hälläkin heila toinen.

Ja siksi on mieleni murheinen ja siksi on mulla hätä, kun en minä sallisi toisellen niin reilua

ystävätä!

TUVAN TYTTÖ

On vieressä tien tupa pikkunen ja tyttö on ikkunalla. — Miks kylvöt sä virrassa kyynelten näin mielellä haikealla?

On mullakin mieli niin murtunut, on rintani rauha poissa. Mun katseeni usein on harhaillut sen tupasen ikkunoissa. —

ORJAN LAULU

Oi, jos sinä tyttöni tietäisit ne tuskat, joita sä annat; vain osaksi jos sinä arvaisit sen myrkyn, mitä sä kannat.

Niin etköhän hetkeksi helpottais
sun orvon orjasi työtä,
valopilkkuna etkö sä pilkahtais
valaisten mustinta yötä?

— Unet uniksi jäivät, pysyivät, vain tosihan niistä puuttui! Ja orjat jos onnea kysyivät, niin herrattaret jo suuttui.

KANGASPUILLA

Lanka kätkee, eikä enää suihka sukkulakaan. Kaitehet ja polkimetkin toimetonna makaa.

Kaipausta ja tuskaa tuima onnen oraat kitkee. — Turhaan, suotta sulhoansa immytrukka itkee.

ILTALAULU

Epätietoisuus
ja toivottomuus
mun nuoren sieluni särki.
Nyt kuolla jo vois,
kun heitti mun pois
ja yksin jätti jo järki.

Suruvirret soi.
Nyt nukkua voi
ja nukkua kau'an, kau'an.
Menis huolet pois,
uni lohdun tois
ja rinta raukalle rauhan.

TALVEA JA KESÄÄ

Oli talvi. Maa oli jäätä,
ja pakkanen paukkui, soi.
Ja keskellä talvisäättä
luo kullan matka mun toi.

Mut mun oli lämmin. Lunta
ja jäätä mä tuskin näin.
Oi, oisko se ollut unta:
Kesäkukkaset maassa ma näin?

Kesä saapui. Käköset kukkui,
ja kukkaset verhoi maan.
Jo aikoja talvikin nukkui
suvituulien tuudintaan.

Ja ma astelin armaan luota.
Mut mun oli kylmä ja
niin vilu, että mä — tuota —
ihan kaipasin turkkeja.

VIHA JA LEMPI

En tiedä kuin sua lemmin, mut lemmin, lemmin mä sua tuhat kertaa lämpöisemmin kuin milloinkaan sinä mua.

En tiedä miks sua vihaan,
mut vihaan, vihaan ma sua;
se syöpyi luihini, lihaan,
se verenä kiertää mua.

Sua siks minä vihaan, luulen,
niin, siks minä vihaan sua,
kun ain sun ilkkuvan kuulen,
ja vihaa, lemmi et mua.

Mut kaihonpa kyönelettä ei silmäkulmani saa sentähden, ehkäpä, että viha kaihoni karkoittaa.

PAKKASESSA

Paukkuvassa pakkasessa
vinhat viimat ärjyy.
Akkunani ulkopuolla
varpusparka värjyy.

Yltyhyn saa tuli jäinen.
— Koskahan se lakkaa?
Ikkunata yksinäinen
linturukka hakkaa.

— Tyyntynyt on aamusella
pohjan raivohenki.
Turtunut on taistelussa

voimat varpusenki.

Ethän mua tuominnunna,
puuttunut ei lempi:
Tällä puolla ikkunaa ei
ollut lämpöisempi. —

UNTEN AIRUT

Unten airut iltasella varjokuvat valaa. Rinta raskas rauennunna helpoitusta haluaa.

Kaukomaille aatos arka
puhtehella kulkee;
kyynelvirtani lähtehetkin
yöhyt musta sulkee.

Milloinkahan murhemielten tuiverrukset kattoo? Koskahan se lohdun laiho unhoitusta
sattoo?

SISKOLLE

Sun raukean silmies-katseen nään
ja nään sun raskahan työsi.
Väsyvän nään käden ja kyynärpään.
Nään unta uupuvat yösi.

Ja ma nään sun unelmais umppujen
aukeevan täytehen kukkaan,
ne kostuvat virrasta kyynelten,
oi, eihän ne juosseet hukkaan.

Ja kun minä aattelen ainuttain,
käy mieleni murtuvaksi.
Sua tuulispäihin, talvehen vain
en soisi mä sortuvaksi.

PYSTYYN NOUSSUT

Rajapyykillä kalsean kuoleman maan sä seisoi uskoa vailla. Ei syttynyt sielusi kaihoamaan
elävitten sielujen lailla. Sinä olit vain haamua elämän tään, niin — olithan varjoa vallan! Olit
uupunut jäihin sä Jumalan sään ja elämän kylmän ja hallan.

Sinä olit kuin on vain mennyt mies, joka mennä antavi purren karikkoihin, minne? — sen yö
vain ties — ei riemuiten, ei myös surren. Olit mies, joka murtunut multa on ja jolta on
särkynyt pyhin. Olit mies, jonk' aatelma ainoa on: Mikä tie lie Tuonehen lyhin?

Ja sentään sä nousit, seisot ja lyöt, luot umpeen aukeeta hautaa. Nyt unia vain ovat ilkeät
yöt. Taas tarmosi on kuin rautaa. — Näin aina, jos sinä ystävä vaan oman aurasi uskoen taot,
täys-tähkäpäitäpä satoamaan saat itsesi kyntämät vaot.

EN TIEDÄ —

En tiedä, miksikä, värjähtää niin kummana sydänkulta. Kas kummaa, kyynelet kimmeltää ja huokaus pääsee multa.

En tiedä, mikä sen onnen vei,
mut viety se on, ei palaa.
Ja vaikka se milloin saavu ei,
niin sentään mä vuotan salaa.

En tiedä, mikä se tunne lie, mi väel' ei häipynyt multa. On niinkuin kaukana kaartuis tie,
jota astuis ainut kulta. —

ORVOKKI

Orvokki orvon on kukka,
kaihomielten mielitietty.

Senpä sain ma neitoselta,
neitoselta nauravalta.

Neito naurava katosi,
kuihtui, kuoli orvokkikin.

VOIS LUULLA —

Vois luulla, sullakin että
muru murheita olla vois,
ja että myös kyynelvettä
suru sulle silmihin tois.

Vois luulla: tunteita sulla
on niinkuin väikkyjä veen.
— Eri aatos niistä on mulla.
Eri laskut niistä mä teen.

Olet kullankaivaja-nainen
ja siksi sä myöskin jäät.
— Kera kullankaivajan vaimen
myös vietät sä joskus häät?!

TÄHDELLE

Miksi tuikit tähtönen suru-silmin tuolla, kaihomielin katsellen taivahaisen puolla.

Mitä suret tähtönen,
miksi kaihon kannat?
Miksi silmäs kirkkahan
tummentua annat?

— Oisko noussut päältä maan
sinne asti lasten
itku, parku, voitotus,
vaivat valkohasten?

Vaiti ompi tähtönen, virkanne ei vainen, miksi tummui, himmeni silmä taivahainen. —

SANOMALEHTIPOIKA

Uh, huh tätä tuulta ja pakkasta
ja voi tätä kylmää säätä.
Kinoksissa kulku on raskasta.
— Joko korvat ottivat jäätä?

Nenä pieni kylmästä kohmettuu
ja huurrettä silmät saavat.
Jalat vallan jo uupuu, kangistuu,
ne tuskinpa kannattavat.

— Emo sairastaa, isä uinahtaa
maan alla, hän, kodin suoja,
ja lapsi, mi tuiskussa taivaltaa
nyt ainoo leivän on tuoja.

Ja siksipä eespäin täytyvi vaan
jos kuinkakin kylmä oisi.
Oi, kunpahan päivä nyt paistetaan
ja Luojakin lämpöä loisi!

HAUDOILLA

Alla hautakumpujen uinuvat vainajat. Päällä hautamultien kukkivat pihlajat.

Täällä loppunevi tie suurien, pienien. Alla mullan määrä lie ilojen, surujen.

Päällä hautamultien kukkivat pihlajat. Alla hautakumpujen uinuvat vainajat.

VAIHEITA

Keväällä kukkasat umppua loivat, kesällä tuoksuten tunnetta toivat, syksyllä kuolivat,
kuihtuivat pois. — Tällaista myöskinkö elämä ois?

KULTAA — KATINKULTAA

Sitä jotkut kutsuvat kullaksi, sen taivahaksikin uskoo, se nähkätte kultana kiiltääki ja pilven
reunana ruskoo.

Ja toiset kierohon katsoen
murahtavat: katinkultaa.
Sen kirkkaus heille ja kiillot sen
vain arvotonta on multaa. —

Mut kuka sen oikein sanoa vois ja kuka sen tietäis tarkoin? — Milloinka se mulle kilissyt ois
ja kulissut kultaharkoin? —

TUNNELMA

Niinipuita tuuli tuudittaapi. —
Rinta aatoksen niin oudon saapi.
Mikä se on, oi, mikä se on?
Lännen maille laskee illanrusko. —
Miss' on miehuus, missä miehen usko?
Sydän sykkivä on levoton.

Yössä unelmoiden nurmi nukkuu,
tuulenhenkäyskin yöhön hukkuu. —
Milloin rintain unta uinahtaa?
Sano mulle taivon valju vaate
levon, lohdun, onnen iki-aate? —
Idän alta aamu kajastaa. —

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KYNNYKSELLÄ: RUNOJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are

a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments

must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.